

ZADOVOLJSTVO ŽIVLJENJEM U GRADSKOJ ČETVRTI ŠPINUTU U SPLITU

Nevena JERAK
Državni zavod za statistiku, Zagreb

UDK: 316.334.56(497.5 Split)
Štručni rad

Primljeno: 20. 11. 2006.

Istraživanjem autorica identificira elemente koje ispitanici primjećuju kao važne i presudne za kvalitetu življenja te koji na koncu utječu na zadovoljstvo življenja u Špinutu.

Primijenjena je metoda Kevina Lyncha, koji u svom djelu "Slika jednog grada" razmatra vizualne kvalitete američkih gradova proučavanjem mentalnih slika određenoga grada što ih imaju njegovi stanovnici. Posebno se usredotočuje na čitljivost grada, odnosno lakoću kojom se dijelovi grada mogu raspoznati i organizirati u koherentnu sliku. U intervjuu su slična pitanja kao i kod Lyncha, na sličan je način proveden intervju, obradba podataka te prezentacija podataka u članku. No predmet istraživanja je različit. U članku su prezentirani rezultati istraživanja kroz sljedeće teme: prednosti i nedostaci Špinuta, granice četvrti, glavna obilježja četvrti, promet, funkcionalna opremljenost, izgled četvrti, orijentacijske točke i neugodna slika četvrti. Rezultati pokazuju da su ispitanici zadovoljni življenjem u Špinutu. Krajnji rezultat može kao prijedlog poslužiti planerima, investitorima, gradskoj vlasti i znanstvenicima.

Ključne riječi: grad Split, kvaliteta življenja, stanovanje, urbane studije i planiranje, zadovoljstvo življenja

✉ Nevena Jerak, Državni zavod za statistiku –
Republika Hrvatska, Sektor informatičkih tehnologija,
Odjel projektiranja i razvoja, Ilica 3, 10 000 Zagreb.
E-mail: nevena.jerak@gmail.com

TEORIJSKI OKVIR I PREDMET ISTRAŽIVANJA

267

Različiti autori različito definiraju kvalitetu života zbog široka sadržaja. V. Lay (Lay, 1991., 3) definira kvalitetu života kao situaciju, egzistencijalno stanje zadovoljenosti potreba pojedinaca, odnosno različitih grupnih entiteta, kao što su slojevi, klase, pro-

fesionalne grupe i sl. D. Seferagić (Seferagić, 1988., 11) pod kvalitetom života razumijeva mogućnost ljudi da sudjeluju u procesu koncipiranja, stvaranja i raspodjele stambenih uvjeta, dok živeći u gotovoj stambenoj okolini zadovoljavaju svoje svakodnevne potrebe interakcije s prirodom, s drugim ljudima i sa samima sobom. Pojam kvalitete života, koji postoji od 1980-ih u hrvatskoj sociologiji, biva zamijenjen kvalitetom življenja, što je točnije jer se istražuje življenje, kao realizacija života. Autori posvećuju pozornost subjektivnom značenju kvalitete življenja, pa obuhvaćaju, uz zadovoljstvo nekim elementima, percepciju, osjećaje, kulturnu pozadinu itd. (Seferagić, 2000.).

Istraživanje provedeno u 31 europskom gradu (2005.) kao indikatore kvalitete življenja uzima: mogućnost zaposlenja, troškove u kućanstvu, sigurnost, čistoću gradova, javni prijevoz, onečišćenje grada, integraciju imigranata te opće zadovoljstvo življenja u svom gradu. Na ovo potonje velika većina odgovara da je zadovoljna življenjem u svom gradu. Ispitivanje kvalitete stanovanja, kao pokazatelja socijalnoga blagostanja V. Laya (Lay, 1991.), pokazuje da upravljački slojevi stanuju osjetno kvalitetnije nego poljoprivrednici i radnici, pa je lako zaključiti da je kvaliteta stanovanja naglašeno socijalno strukturirana. U visokoj korelaciji s kvalitetom stanovanja jest i kvaliteta uvjeta rada, vezana uz profil zanimanja i mjesto u podjeli rada te distribuirana slično kao i pokazatelj kvalitete stanovanja.

Polazište za istraživanje kvalitete življenja jesu i ljudske potrebe. Međutim, različiti autori različito definiraju potrebe, njihov poredak i obuhvat. I. Šimunović (Šimunović, 1996.) navodi ukupne potrebe: *biološko-reproduktivne*, društveno-gospodarske i djelatno-uslužne. Potrebe nameću funkcije, a funkcije uvjetuju organizaciju. Po načelu srodnosti dijeli ih na *egzistencijalne*: potreba za stanom, radom, određenim egzistencijalnim potrebama – prehrana, rekreacija; *javno-uslužne*: potrebe za prijevozom, za prehranom i smještajem, za servisnim uslugama, elementarnom opskrbom; *komunalne*: potrebe za energijom, vodom, zaštitom, čistoćom, odvodnjom; *proizvodno-posredničke poslovne*: potrebe u poslovanju, posredovanju, financijskim uslugama, tehnološkom i tehničkom istraživanju, institucionalnom udruživanju, infrastrukturi; *komunikacijsko-informacijske*: potrebe za javnim informiranjem i komuniciranjem javnim uređajima; *socijalno-zdravstvene*: potrebe za socijalnom sigurnošću, za zdravstvenim uslugama, za brigu o djeci i starcima; *obrazovno-kulturne*: potrebe za školovanjem, za kulturnim životom; *administrativno-upravne*: potrebe za obavljanjem određenih društvenih obveza, za javnom sigurnošću. U skladu s navedenom podjelom potreba formulira se, po kriteriju srodnosti, sustav djelatnih usluga: usluge primar-

noga standarda ljudi, javno-uslužne, komunalne, proizvodno-poslovne, komunikacijsko-informacijske, socijalno-zdravstvene, obrazovno-kulturne i upravne (Šimunović, 1996., 167).

Dosad nisu provedena istraživanja potreba građana po kotarevima Grada Splita. Stanovnici pojedinih kotareva žive u različitim uvjetima koji formiraju njihove specifične potrebe. Njih treba identificirati te ih određenim instrumentima gradske politike zadovoljiti. Uzimajući to kao habitus, krenuli smo u istraživanje. Htjeli smo identificirati elemente koje stanovnici te četvrti primjećuju kao važne i presudne za boljitak življenja, što bi pomoglo gradskoj vlasti da osigura optimalne uvjete života i rada svojih građana, ali i investitorima i urbanistima. To je cilj istraživanja.

Značajnu ulogu u određivanju zadovoljstva življenja ima mjesto u kojem ljudi žive (Shields i Wooden, 2003.). Egzogene karakteristike četvrti ili susjedstva ne mogu se klasificirati kao nevažne i da ne utječu na zadovoljstvo življenja. Osim varijabli kao što je mogućnost zaposlenja, važna je ljepota okoline, razina buke i kvaliteta pružanja usluga (vlade ili pak lokalne vlasti). U skladu s tim očekuje se da će ispitanici iz Špinuta vrednovati ove potonje varijable i da će one formirati njihovu percepciju i shvaćanje zadovoljstva življenja u Špinutu.

PROSTORNI KONTEKST

Urbanizacija se u Hrvatskoj ostvarila kao rast i širenje gradova, a ne kao urbanizacija teritorija uz preraspodjelu funkcija i pokušaj ostvarivanja skladna razvoja teritorija cijele zajednice (Čaldarović, 1999., 78). Riječ je o mehaničkom priljevu stanovništva, koji nije praćen razvojem infrastrukture i funkcionalnom opremljenošću. Prostorno oblikovanje Splita jest njegovo širenje u regiji i prerastanje iz zatvorenog oblika u oblik metropolitanskoga grada koji spaja gradove i naselja duž obale, u zaleđu i na otocima u jedinstvenu urbano-regionalnu zajednicu, u regionalni grad. Pošto je proces industrijalizacije početkom 20. stoljeća dospio iz Europe na ova područja, Split je u samo 50 godina doživio gospodarski napredak i tri demografska udvostručenja. Individualna i stambena izgradnja bivaju isprepletene s tvorničkom izgradnjom, bez razgraničenja, bez tamponskih zona i zelenih površina. Pojavljuje se divlja izgradnja, izraz samovolje, ali i društvene nemoci da se zadovolje potrebe za stambenom izgradnjom zbog sve jačih migracijskih valova u gradove. U takvoj situaciji nastupa infrastrukturna deficijentnost (Čaldarović, 1999.), pa se postavlja pitanje kvalitete življenja.

Špinut je četvrt izgrađena po urbanističkom planu, dakle uredna gradnja, na kojoj je bilo nekih preinaka, međutim sve su bile planske. Špinut 2001. broji 8788 stanovnika, što je 5% ukupnoga broja stanovnika samoga gradskoga naselja Splita.

DRUŠ. ISTRAŽ. ZAGREB
GOD. 17 (2008),
BR. 1-2 (93-94),
STR. 267-280

JERAK, N.:
ZADOVOLJSTVO...

Iste godine broji 3080 stanova, što je više od prosjeka broja stanova u Splitu (oko 2284). S obzirom na prosječnu površinu kotareva, koja iznosi 87 ha, Špinut sa 121 ha ulazi u 10 najvećih kotareva, sedmi je po veličini. Potpuno je opremljen kanalizacijom. Prosjek zelenih površina po kotarevima iznosi oko 4 ha. Špinut je sa 11 ha zelenih površina kotar s najvećom površinom zelenila u Splitu. Bez obzira na to što prema brojkama ne ulazi u najkritičnije kvartove, promet u mirovanju u Špinutu jedan je od najvećih problema s kojim se svakodnevno suočavaju građani Špinuta (izračun autorice rada).

METODA

Postupak i ispitanici

Istraživanje je provedeno kvalitativnom metodom u gradskom kotaru Špinutu, jednom od 27 kotareva gradskoga naselja Splita, u siječnju 2006. godine. Urbanistički zavod Grada Splita pružio je pomoć u odabiru uzorka od 15 ispitanika, mahom stanovnika Špinuta. Koristili smo se dubinskim ili nestandardiziranim intervjuom. Dubinski intervju je usredotočen uglavnom na otvaranje novih perspektiva i stjecanje potpunijeg uvida u dotad nedovoljno istraženo područje, tako da uobičajeni znanstveni cilj prikupljanja podataka za statističku obradbu biva zamijenjen naporom oko stvaranja novih pretpostavki i ideja (Milas, 2005., 586). Intervju je obavljen na neprobabilističkom namjernom uzorku od 15 osoba, strukturno: četiri umirovljenika, pet zaposlenih i šestoro studenata, s namjerom da se razgovara s obrazovanim ispitanicima. Razgovori su snimani diktafonom, uz suglasnost ispitanika. K. Lynch, čijim smo se modelom služili, proveo je ispitivanje na uzorku od 15 osoba u Los Angelesu i Jersey Cityju do 30 osoba u Bostonu. Model je predstavljen u "Slici jednog grada".

Eksplikacija metode K. Lyncha

Proučavanjem literature odlučili smo primijeniti Lynchevu metodu, jer smatramo da primjenom te metode možemo na zanimljiv način istražiti navedeni problem, integrirajući ekonomski, urbanistički i sociološki pristup. U "Slici jednog grada" Lynch opisuje 5-godišnju studiju koja otkriva koji su elementi u izgrađenoj strukturi grada važni u ljudskoj percepciji o gradu. Analizirajući rezultate svog rada, Lynch je shvatio da će moći promatrati specifičnosti izgrađene strukture grada koje su važne ljudima koji u njemu žive. Da bi razumijeli izgled grada, ljudi najprije stvaraju mentalnu mapu. Mentalne mape grada jesu mentalni prikazi onoga što grad sadrži, odnosno javna slika grada. U radu se posebno koncentrira na čitljivost grada, odnosno lakoću kojom se dijelovi grada mogu raspoznati i organizirati u koherentnu sliku.

Koristio se dvama glavnim metodama: intervjuom s manjim brojem građana o njihovoj slici urbane okoline i sustavnim ispitivanjem okolne slike promatrača na samome mjestu. Pritom je osnovni cilj intervjuja dobiti detaljniji opis određenoga broja itinerera kroz grad i popis najslikovitijih dijelova grada, prema mišljenju intervjuiranih osoba. Dakle, najprije je provjerena pretpostavka slikovitosti grada, a zatim je trebalo utvrditi određenu grubu aproksimaciju o javnoj slici svakoga od tri grada, koja se onda uspoređuje s nalazima na terenu. Krajnji rezultat bili bi prijedlozi korisni pri izradbi urbanističkih planova.

U tri američka grada – Bostonu, New Jerseyu i Los Angelesu – provedene su dvije osnovne studije, i to sustavno proučavanje površine na samome mjestu, što je činio istraživač. Učrtavao je u plan grada razne elemente, njihovu uočljivost, međusobne veze te formirao možebitne strukturalne slike. Nakon toga, kao drugi korak, obavljani su razgovori sa stanovnicima, prilikom kojih su zahtijevani opisi, lokacije i skice u vezi sa zamišljenim kretanjem do određenoga cilja. Pretpostavljeni izbor osnovnih elemenata slike grada (putova, rubova, četvrti, čvorišta i obilježja) pokazao se kao dobar u praksi, jer je, uz neka manja prilagođavanja, potvrđen prikupljenim podacima (Lynch, 1974., 200).

Navodi dvije kritike upotrijebljenih metoda. Prva se odnosi na veličinu uzorka,¹ a druga na nereprezentativnost u pogledu izbora uzorka, jer nisu uzimane u obzir karakteristike ispitanika kao što su obrazovanje, zanimanje itd.

U ovom istraživanju arbitrarno smo formirali teme razgovora: prednosti i nedostaci Špinuta, granice četvrti, glavna obilježja četvrti, promet, funkcionalna opremljenost, izgled četvrti, orijentacijske točke, putanja kretanja od kvarta do Rive² i neugodna slika četvrti, u skladu s Lynchevom metodom, koju smo zbog raznih ciljeva modificirali. Naša domena jest istražiti zadovoljstvo življenja, a cilj Lyncheva istraživanja jest dobiti detaljniji opis određenoga broja itinerera kroz grad i popis najslikovitijih dijelova grada.

REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Od podataka prikupljenih spomenutom metodom napravljena je sljedeća analiza i obradba. Obuhvaćene su teme: prednosti i nedostaci Špinuta, granice kvarta, glavna obilježja kvarta, promet, funkcionalna opremljenost – namjena prostora, izgled kvarta, orijentacijske točke, putanja kretanja od Špinuta do Rive te, na koncu, "neugodna" slika kvarta.

Ocjena kvarta, evidentna kroz prednosti i nedostatke

Svi ispitanici ocjenjuju Špinut boljim kvartom³ od ostalih u Splitu. Navode sljedeće prednosti:

- blizina grada ("na kraju smo grada, a 10 minuta od centra")
- blizina Marjana

DRUŠ. ISTRAŽ. ZAGREB
GOD. 17 (2008),
BR. 1-2 (93-94),
STR. 267-280

JERAK, N.:
ZADOVOLJSTVO...

- zelenilo
- urbanistički (planski) građen
- organizacija života (aktivnost Gradskoga kotara)
- more
- sigurnost
- infrastruktura.

Više od polovice ispitanika izdvaja kao dvije najvažnije prednosti blizinu grada i Marjana.

"Imam osjećaj da mi neki ljudi zavide što tako blizu stojim ..."

Ispitanik 2

Kao glavne nedostatke ispitanici navode:

- premalo parkirnih mjesta
- gužve u prometu
- velik broj škola
- nedovoljna uređenost priobalnoga područja
- uske ulice
- skupo grijanje
- velik broj kafića
- manjak dječjih igrališta
- malo zelenih površina
- nepostojanje centra četvrti
- nezadovoljavajuća tržnica
- GUP grada Splita 2005.⁴

Svi ispitanici navode kao najveći problem kvarta manjak parkirnih mjesta. Postoje podzemne garaže, s naplatnim parkirnim mjestima, kapacitet kojih je potpuno iskorišten. Općinski prometnici izračunali su manjak od oko 1500 parkirnih mjesta. Stoga su automobili ondje gdje ne bi trebali biti: na zelenim površinama, pločnicima, ulazima u zgrade, dvorištima itd.

Granice kvarta

Područje Špinuta urbanistički je definirano trima ulicama: Zrinsko-Frankopanskom, Matoševom i Kaštelanskom.

Ispitivanjem se došlo do četiri varijante područja koje ispitanici smatraju špinutskim:

a) Zrinsko-Frankopanska → Matoševa → Nazorov prilaz → Mandalinski put sve do Marjanskih vrata, cijela Lučica → Poljudsko šetalište → Kaštelanska (do Z.-F)

b) Zrinsko-Frankopanska → Matoševa → Nazorov prilaz → Gajeva do Marjana, Lučica → Poljudsko šetalište → Kaštelanska (do Z.-F)

c) Zrinsko-Frankopanska → Matoševa → do mora → uključujući i Poljudski stadion

d) Zrinsko-Frankopanska → Matoševa → Kaštelanska (do Z. – F)

Sve su četiri varijante podjednako zastupljene.

Glavna obilježja kvarta

Kao najizrazitije obilježje Špinuta više od polovice ispitanika navodi "Poljudsku ljepoticu", nogometni stadion. Nešto manje od polovice ističe nebodere i "Kineski zid". Izrazitim elementima Špinuta smatraju i:

- Špinut kao kontakt gradske, urbane kulture (koja je dosta sređena) s Marjanom i morem
- tunel
- plaže⁵
- OŠ Marjan
- škole u Teslinoj ulici (OŠ Špinut, gimnazija, sjemenište)
- Stari plac
- zelenilo, površine parkova
- arheološki muzej
- staro rodilište.

Promet

Sva su raskrižja opasna, posebno su problematična ona bez semafora (pri skretanju ulijevo). Svi izlazi na Matoševu ulicu, koja je prilazna ulica tunelu, kritični su. Bilo je zahtjeva da se postave semafori, međutim, bili bi gusto smješteni, pa je zahtjev odbačen. Ovaj je problem naočitiji na raskrižju Rendićeve i Matoševe (izlaz Nazorova prilaza na Matoševu). Gotovo sve intervjuirane osobe upozoravaju na to loše rješenje. Sličan problem pojavljuje se pred tunelom, gdje je promet izrazito gust i često netko nastrada.

Kad je riječ o ugroženosti pješaka, Ispitanik 14 smatra da su oni apsolutno ugroženi, posebno oko škole i studentskih domova, dok Ispitanik 8 tvrdi da pješaci nisu ugroženi unutar četvrti jer se vozila ne kreću velikom brzinom zbog parkiranih automobila s obje strane ceste.

"Skoro da je neprohodno zbog parkiranih automobila sa strane ceste, na trotoaru koji bi trebali biti za pješake".

Ispitanik 1, govoreći o Matoševoj ulici

Gotovo polovica ispitanika smatra da velike prometne gužve uzrokuju ljudi koji u Špinut svakodnevno dolaze bilo zbog posla, studija i sl. Ljudi ne primjećuju čvorišta, osim onih u blizini škole, gdje se okupljaju studenti i učenici, jer smatraju da ih centar grada zove k sebi.

Funkcionalna opremljenost – namjena prostora

Određeni sadržaji nalaze se po obodima glavnih ulica, a četvrt vapi za suvremenijom tržnicom i popratnim sadržajem. Vrtići su zasad smješteni u prizemljima zgrada, što ne zadovoljava potrebe, na što upozoravaju i ispitanici. U planu je i pastoralni centar. Parkova ima, no trebalo bi ih urediti. Ljudi

u Špinutu odlaze na Marjan radi rekreacije, "sabiranja misli" i sl. Većina ispitanika zadovoljna je opremljenošću kvarta sadržajima, iako su neke usluge (pošta, banka) primorani koristiti izvan kvarta (istini za volju, tek nekoliko koraka dalje). Više od polovice intervjuiranih osoba negativnim je ocijenilo lociranost mnogih škola u Špinutu.

Izgled kvarta

Većina ispitanika misli da je četvrt odraz socijalističke arhitekture šezdesetih i sedamdesetih godina. Primjetno je da su zgrade građene s namjerom privlačenja što većega broja stanovnika s ruralnih područja u svrhu zapošljavanja. Karakteristike koje ispitanici pri tome primjećuju jesu:

- Bombardellijeve zgrade, neugledne izvana, niskih stropova i loše riješenih zajedničkih hodnika
- tzv. "Kineski zid" i sl.

Arhitektura toga doba, prema mišljenju većine ispitanika, dominira nad starijim dijelovima četvrti, koje se mahom nalaze u Matoševoj i Zrinsko-Frankopanskoj. Tri ispitanika (petina) navode da postoji nekoliko kuća koje su konzervatori stavili pod zaštitu. Građevine koje većina ispitanika prepoznaje kao starije dijelove četvrti:

- OŠ Marjan (starija od stotinu godina)
- Arheološki muzej
- sjemenište i gimnazija
- zgrade uz Matoševu.

Nešto više od petine ispitanika smatra da njihovi sužitelji ne obraćaju pozornost na starije dijelove.

Orijentacijske točke

Polovica naglašava da informacija koje su važne za snalaženje u prostoru nema dovoljno. Zato smatraju da bi stranac naišao na neke poteškoće u orijentaciji. Ispitanicima su glavne točke za orijentaciju:

- Poljudski stadion
- Marjanski tunel
- Marjan
- Stari plac
- staro rodilište
- škole
- neke zgrade
- Nazorov prilaz
- Kaštelanska cesta
- "Kineski zid"
- kafići
- Zrinsko-Frankopanska ulica
- trafike, dućani.

Četvrtina ispitanika kao najčešća orijentacijska pomagala navode Poljud, Stari plac, tunel i Marjan. Upravo bi na te elemente upozorili da ih tko pita za snalaženje u prostoru. Specifičnost je da se ovi elementi nalaze na rubovima četvrti sa svih strana svijeta. Oni smatraju da se upravo zbog toga relativno lako orijentirati.

"Mislim da je to inače nedostatak u cijelom Splitu. Smatra se da to nije potrebno, jer ljudi koji tu žive znaju gdje su, ali ne radi se o tome, već dođu gosti i ne znaju se snaći. Trebalo bi više informacija, znakova koji čovjeku objašnjavaju gdje su".
Ispitanik 5

Osim navedenog, kao elemente (ne)raspoznavanja dijelova Špinuta ispitanici navode i sljedeće:

- nema centra
- nema tabela i putokaza
- prometno rješenje trebalo bi biti bolje
- relativno je lako naći škole i veće zgrade
- unutar naselja ulice su pod pravim kutom
- Fra Bonina je komplicirana, djeluje zbunjujuće
- kratke ulice izazivaju osjećaj izgubljenosti ("Ideš, ideš, pa dođeš u tuđe dvorište", Ispitanik 12).

Putanja kretanja od Špinuta do Rive

Opisujući svoje kretanje od Špinuta do Rive, ispitanici navode sljedeće putanje:

- a) (Rendićeva/Gajeve/Matoševa) -> Plinarska -> HNK -> Marmontova (ili Matošićeva) -> Riva
- b) (Rendićeva/Gajeve) -> Matoševa -> Stari plac -> HNK -> Marmontova (ili Matošićeva) -> Riva
- c) (Gajeve) -> Varoš -> Prokurative -> Riva.

Bez obzira na to u kojoj ulici žive, većina ispitanika navodi prva dva slučaja. Dakle, kreću se ili Plinarskom ili Matoševom ulicom u smjeru kazališta, gdje ponovno biraju putanju (Marmontova/Matošićeva) do Rive. Neki ispitanici navode da se kreću jednom ili drugom putanjom, ovisno o vremenu, žuri li im se ili ne. Međutim, većini ljudi za odluku su presudni subjektivni elementi.

"Emocije? Apsolutno! Tu je bilo Hajdukovo igralište, a ja sam bio redovit na svakoj utakmici. To je sve ugodno sjećanje, na Hajdukov plac, jedan od kulturnih lokaliteta Splita."

Ispitanik 5

Stekli smo dojam da Stari plac budi snažne emocije u ljudi. Taj je predio izrazito živopisan, ima svoju povijest, koja, posebno starije građane Špinuta, podsjeća na prošla, bolja, vremena. U prosjeku ispitanicima u kretanju do Rive treba 15 minuta.

"Neugodna" slika kvarta

"Apsolutno bih u svom kretanju u kvartu izbjegla područje škola i kafića".

Ispitanik 7

Stanovnici ističu kao problem što u njihov kvart dolazi velik broj ljudi sa strane, kojima se društveni život odvija u kafićima. Kafići ne samo stoga što se nalaze na mjestima gdje Špinučani maštaju o kreativnijim društvenim sadržajima nego i zbog nebrige posjetitelja o samom kvartu i potrebama njegovih stanovnika, nagone ljude na izbjegavanje mjesta koje geometrijski zauzima središnji dio kvarta, izbjegavajući tako moguće stresore.

Još neke situacije koje ljudi izdvajaju kao neugodne:

- dani teška življenja u Špinutu jesu kad su važne nogometne utakmice
- pješački prijelaz na ulazu u tunel (najčešća alternativa prijelaz preko tunela)
- neosvijetljeni dijelovi (npr. Mandalinski put)
- parkići oko zgrada u noćnim satima.

Manji broj ispitanika smatra da je život u Špinutu povlastica bogatijih, a većina ističe Špinut kao kvart u kojem su bogati i siromašni utopljeni u suživot.

RASPRAVA

Istraživanje Rogića i Čaldarovića (2000.) interpretira dio rezultata istraživanja o stradalnicima Domovinskog rata. Za nas je ovo istraživanje posebno zanimljivo u dijelu rasprave o odnosu prema četvrti (kvartu) u kojem anketirani žive te o općem odnosu prema gradu, identifikaciji s gradom i procjeni poželjnosti mjesta za život. Obje skupine ispitanika kao glavne prednosti četvrti u kojoj žive navode socijalnu infrastrukturu (oprema, institucije), blizinu gradskoga središta i mogućnost odmora u tišini. Istraživanjem u Špinutu došli smo do sličnih rezultata: više od polovice broja svih ispitanika izdvaja kao dvije najvažnije prednosti blizinu središta grada i Marjana. U istraživanju Rogića i Čaldarovića (2000.) među anketiranima nema mnogo onih koji se čvrsto identificiraju s gradom u kojemu žive, što je suprotno od spoznaja u našem istraživanju, no mogući je razlog tomu što gotovo svi naši ispitanici žive u Špinutu cijeli život.

Razgovorom smo htjeli saznati što ispitanici misle o problemima s kojima se svakodnevno susreću te jesu li zadovoljni življenjem u Špinutu. Ispitanici su prilikom intervjua bili zadovoljniji i htjeli su potpuno surađivati, pa i nakon intervjua pomoći ako bude potrebno. Stanovnik je veoma zainte-

resiran za svoju svakodnevnu okolicu i procese koji se u njoj odvijaju, stoga su stanovnici i najaktivniji u okvirima mjesnih zajednica (Čaldarović, 1985., 240). Zanimljive su neke karakteristike ispitanika, primjerice, nekolicina se služila kartom bez ikakvih problema, dok su drugi pak diskretno tražili našu pomoć. Dakle, postavlja se pitanje: ako prostorni planovi i karte nisu čitljivi i razumljivi stanovnicima, kako će građani sudjelovati u donošenju odluka?

U nekim istraživanjima (Ogu, 2002.) postoje indicije da niže obrazovani ljudi iskazuju manje zadovoljstvo svojim stanovanjem, što možemo usporediti s našim istraživanjem. Naime, većina je naših ispitanika visokoobrazovana i iskazuje zadovoljstvo življenjem. Vjerojatno postoji pozitivna korelacija, iako to treba detaljnije istražiti.

Promet smo formirali kao zasebnu temu intervjuja, jer smo odmah u Ocjeni kvarta shvatili koliko je ispitanicima važno ophođenje s problemom manjka parkirnih mjesta. Svi ispitanici to navode kao najveći problem svoje četvrti, a u takvoj situaciji sve veća domišljatost vlasnika limenih ljubimaca postaje sve potrebnija vještina stanovnika, dok njihova rješenja stavljaju pred nas misterij: "Što je to parkirno mjesto?"

Dojmove ispitanika o Marjanu možda najbolje dočaravaju riječi Anatolija Kudrjavceva: "Marjan je dugo bio, valjda i ostao, mjesto nadahnuća, mira, vjere i ljubavi. On je odraz splitske duše, pa koliko je Marjan Split, toliko je i Split Marjan."

Kod svih ispitanika ipak su prevagnule prednosti nad manama. Zadovoljni su življenjem u Špinutu. Dopušta se prigovor zbog subjektivnosti opisanog (premda se čini da je ta subjektivnost rezultat refleksije stvarnoga društvenog stanja građana Špinuta). Prosječnog Špinučanina uz Špinut vežu i mnoge uspomene, promatrao je razvoj i preobrazbu svoje četvrti kroz vrijeme. Kao i čovjek, tako i sve što on rukom stvara podložno je utjecaju vremena. Vrijeme čini svoje i u neprekidnom nizu razvojnih faza (koje su više ili manje uočljive) i Špinut se neprekidno stvara.

ZAKLJUČAK

Kod većine ispitanika dvije najvažnije prednosti življenja u Špinutu jesu blizina grada i blizina Marjana. Svi navode manjak parkirnih mjesta kao najveći problem svoje četvrti. Dakle, prometno rješenje u Špinutu nije odgovarajuće. Došli smo do 4 varijante, podjednako zastupljene, područja za koje ispitanici navode da je špinutsko. Navedene su u Rezultatima istraživanja. Na formiranje varijanti utječu subjektivni elementi. Slično je i s putanjom kretanja do Rive. Ispitanici biraju put po vlastitim, subjektivnim, kriterijima.

Više od polovice broja ispitanika kao najizrazitije obilježje četvrti navode nogometni stadion Poljud. Neadekvatnim

se pokazala smještenost velikoga broja škola na istom prostoru, zbog velike koncentracije ljudi. Najčešća orijentacijska pomagala jesu Poljud, Stari plac, Marjanski tunel i Marjan.

Navedene kategorije utječu na zadovoljstvo ispitanih građana življenjem u Špinutu u skladu sa sličnim istraživanjima.

Ubuduće bi bilo preporučljivo provesti istraživanje za sve gradske četvrti u Splitu i na većem uzorku te izraditi rad koji bi pružio veliku pomoć u upravljanju gradom.

Znanje stečeno razumijevanjem što utječe na kvalitetu življenja vrijedno je jer planeri i donositelji odluka i politika mogu previdjeti činjenice koje su važne za boljitak života građana.

BILJEŠKE

¹ U Bostonu je intervjuirano 30 ljudi, a u New Jerseyu i Los Angelesu upola manje. Mali uzorak nametnuo se zbog opsežne liste pitanja i zbog duga vremena potrebnog za analizu dobivenoga materijala.

² Odabrali smo Rivu, prije svega zbog sociokulturnoga konteksta koji predstavlja Splićanima.

³ Umjesto riječi *čtvrť*, u Rezultatima istraživanja rabimo *kvart* jer je prigodnija ispitanicima.

⁴ Neki su ispitanici nezadovoljni načinom na koji GUP rješava navedene nedostatke i kako se odnosi prema već postojećim prednostima četvrti, uglavnom zanemarujući mišljenja građana.

⁵ Elementi kao npr. plaža javljaju se u onih ispitanika koji u Špinut ubrajaju i okolna područja.

LITERATURA

Choay, F. (1978.), *Urbanizam, utopija i stvarnost*, Beograd: Građevinska knjiga.

Čaldarović, O. (1985.), *Urbana sociologija: socijalna teorija i urbano pitanje*, Zagreb: Globus.

Čaldarović, O. (1999.), Razvojni ciljevi i naslijeđena razvojna ograničenja hrvatskih srednjih gradova, *Društvena istraživanja*, 8 (1): 71-86.

Doksijadis, K. (1982.), *Čovek i grad*, Beograd: Nolit.

European Commission (2005.), *The quality of life in 31 European cities*, http://www.ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_156_en.pdf (1. 2. 2007.)

Kaliterna Lipovčan, Lj., Prizmić-Larsen, Z. (2006.), Kvaliteta življenja, životno zadovoljstvo i osjećaj sreće u Hrvatskoj i europskim zemljama. U: K. Ott (ur.), *Pridruživanje Hrvatske Europskoj uniji* (str. 181-198), Zagreb, Institut za javne financije i Zaklada Friedrich Ebert. <http://www.ijf.hr/Eu4/EU4.pdf> (1. 3. 2007)

Kečkemet, D. (2002.), *Prošlost Splita*, Split: Marjan tisak.

Kudrjavcev, A. (2002.), *Ča je pusta Londra.*, Split: Marjan tisak.

Lay, V. (1991.), Kvaliteta života društvenih slojeva u Hrvatskoj. U: B. Krištofić, V. Lay i B. Perasović (ur.), *Socijalna struktura i kvaliteta života u*

DRUŠ. ISTRAŽ. ZAGREB
GOD. 17 (2008),
BR. 1-2 (93-94),
STR. 267-280

JERAK, N.:
ZADOVOLJSTVO...

Hrvatskoj br. 1 (str. 1-44), Zagreb, Institut za društvena istraživanja Sveučilišta u Zagrebu.

Lu, M. (1999.), Determinants of Residential Satisfaction: Ordered Logit vs. Regression Models, *Growth and Change*, 30: 264-287.

Lynch, K. (1974.), *Slika jednog grada*, Beograd: Građevinska knjiga.

Marinović-Uzelac, A. (1978.), *Socijalni prostor grada*, Zagreb: SNL.

Milas, G. (2005.), *Istraživačke metode u psihologiji i drugim društvenim znanostima*, Jastrebarsko: Naklada Slap.

Ogu, V. I. (2002.), Urban Residential Satisfaction and the Planning Implications in a Developing World Context: The Example of Benin City, Nigeria, *International Planning Studies*, 7 (1): 37-53.

Osnove gospodarskog razvitka Grada Splita (2003.), Grad Split i Ekonomski fakultet u Splitu.

Prelog, M. (1991.), *Prostor Vrijeme*, Zagreb: Grafički zavod Hrvatske.

Rogić, I., Čaldarović, O. (2000.), Urbane aspiracije i stambeno susjedstvo u programu višestambene izgradnje stradalnika Domovinskog rata, *Prostor*, 8 (2): 239-258.

Roglić, J. (2005.), *Jadranske teme*, Split: Geografsko društvo.

Seferagić, D. (1988.), *Kvaliteta života i nova stambena naselja*, Zagreb: Sociološko društvo Hrvatske – (Biblioteka revije za sociologiju-knj. 6).

Seferagić, D. (2000.), Kvaliteta življenja u selu u tranziciji, *Sociologija sela*, 38, 1/2 (147/148): 109-149.

Shields, M., Wooden, M. (2003.), *Investigating the Role of Neighborhood Characteristics in Determining Life Satisfaction*, Melbourne Institute Working Paper, 24 (03).

Šimunović, I. (1996.), *Grad u regiji ili regionalni grad*, Split: LOGOS.

Šimunović, I. (1999.), Srednji gradovi u regionalnom sustavu Hrvatske. U: I. Rogić, M. Salaj (ur.), *Srednji gradovi u hrvatskoj urbanizaciji* (str. 155-179). Zagreb, Institut društvenih znanosti Ivo Pilar.

Šimunović, I. (2005.), *Planiranje ili pravo na budućnost*, Split: Marjan tisak.

Life Satisfaction in the Špinut Neighborhood, City of Split

Nevena JERAK
Central Bureau of Statistics, Zagreb

In this research the author detects some elements that citizens of the Špinut neighborhood observe as important and precedent for quality of life, which affects living satisfaction in Špinut. Kevin Lynch's method is used, who in his book, "The Image of the City" considers visual qualities of American cities by researching mental images of specific towns, reported by their citizens. He is especially concentrated on city legibility, respectively the easiness of recognizing and organizing all parts of the city into a coherent system. In the interview, questions

DRUŠ. ISTRAŽ. ZAGREB
GOD. 17 (2008),
BR. 1-2 (93-94),
STR. 267-280

JERAK, N.:
ZADOVOLJSTVO...

similar to Lynch's are used. The interview was carried out similarly, the data processed and presented in this paper. However, the research objective was different. The paper presents research results regarding the following topics: advantages and disadvantages of the Špinut neighborhood, neighborhood borders, its main features, traffic, functional equipment, the look of the neighborhood, orientation points and unpleasant image of the neighborhood. The results show that the respondents are satisfied with living in Špinut. The findings, as a suggestion, can be useful for planners, investors, city authorities and scientists.

Key words: City of Split, quality of life, housing, urban studies and planning, life satisfaction

Das Spliter Stadtviertel Špinut und die Zufriedenheit seiner Bewohner

Nevena JERAK
Staatliches Institut für Statistik, Zagreb

Die Verfasserin ermittelt in ihrer Untersuchung Elemente, die von den Untersuchungsteilnehmern – Bewohnern des Spliter Stadtviertels Špinut – als wichtig und Ausschlag gebend für die Lebensqualität empfunden werden und von denen es letztendlich abhängt, ob die Menschen mit dem Leben in Špinut zufrieden sind. Die Verfasserin arbeitete nach der Methode von Kevin Lynch, der in seinem Buch *Image of the City* (Das Bild der Stadt, 1960) die visuellen Eigenschaften US-amerikanischer Städte untersucht, indem er die mentalen Bilder, die ihre Bürger diesbezüglich in sich tragen, ermittelt. Lynch konzentriert sich insbesondere auf die „Lesbarkeit“ eines bestimmten Stadtbilds, d.h. auf die Leichtigkeit, mit der bestimmte Stadtteile erkannt und in ein kohärentes Bild eingefügt werden können. Die bei der Untersuchung angewandte Fragestellung ähnelt der von Kevin Lynch, ebenso die Art und Weise der Gesprächsführung, der Datenverarbeitung sowie der Ergebnispräsentierung. Der Unterschied liegt natürlich im Gegenstand der Untersuchung. Die Untersuchungsergebnisse wurden anhand folgender Themen präsentiert: Vor- und Nachteile von Špinut, Stadtviertelgrenzen, Hauptmerkmale von Špinut, Verkehr, Infrastruktur, Erscheinungsbild, Orientierungspunkte und Kehrseiten des Viertels. Die Resultate zeigen, dass die Umfrageteilnehmer mit ihrem Leben in Špinut zufrieden sind. Das Endergebnis der Untersuchung kann Stadtplanern, Investoren, Wissenschaftlern sowie der Stadtverwaltung als orientierende Suggestion dienen.

Schlüsselbegriffe: Stadt Split, Lebensqualität, Wohnen, Stadtplanung und Städtebaustudien, Zufriedenheit mit dem Leben